

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 65

БЕРЕЗЕНЬ • MÄRZ 2013 • Nr.6 (2866)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

ПАПА З КРАЮ СВІТА

З вибором кардинала Хорхе Берґольо Папою Франциском І Церква почала новий період свого життя.

Це з певністю буде інший стиль поведінки Петрового Намісника, треба очікувати також спроб виправити в житті Церкви те, що є там неправильним. Підтримаймо молитвами його починання! Будемо вірити, що новий Батько Церкви, родом з Аргентини, зможе заблуканим європейцям показати світло в тунелі, у непроглядну темряву якого вони заганняють себе все глибше.

У нього, напевно, зовсім інший погляд на ситуацію в Європі, ніж у кардиналів-європейців, бо це погляд зі сторони, погляд «з краю землі», при тому з країни, де живуть сотні мільйонів католиків, які, назагал, не замучують себе думкою про те, чи не пора піти за світськи-

ми модами і розірвати свої зв'язки з Церквою і Богом. Південноамериканський континент має живу віру, не прикриту нальотом європейської розгубленості. Не забуваймо при тому, що новий Папа, по крові – італієць, а його батьківщина – Аргентина. Ця дихотомія винесена на рівень

Ватикану може дати цікаві плоди.

ПЕРША ЗУСТРІЧ

Коли після конклаву він вперше вийшов до людей, а на Площі Святого Петра могло бути і 100 тисяч осіб, насамперед попросив про молитву, щоб «Бог благословив

новому Єпископу Рима». Своє прохання висловив незвично: спершу попросив оцю 100-тисячну громаду про тишу, щоб кожен в тишині хвилинку помолився, а тоді і він замовчав і глибоко вклонився громаді. І тоді уже всі мовчали...

Далі він попросив, щоб молитися за Йосифа Радінґера,

за Папу-емерита, який увесь процес обрання нового голови Церкви дивився по телевізору. Це було надзвичайно зворушливо, коли Франциск просив людей, щоб молилися за Папу-емерита, щоб «Бог благословив йому а Мати Божа оберігала».

Продовження на 3 стор. ►

ВОЛИНЬ – БЕЗ ПОЄДНАННЯ

Польща готується до масштабного відзначення 70-их роковин т.зв. волинської різанини. Основні події пройдуть у липні, проте вже зараз видно, що вони не сприятимуть процесові поєднання між українцями і поляками, можна навіть сказати, навпаки, ще більше загострять взаємну настороженість, щоб не сказати ворожнечу.

«село», яке у липні «бандерівці» сплять, а мешканців будуть різати на різні лади, тому «реконструкція», як кажуть замисленники, відбудеться увечері, щоб приховати «критичні деталі». Організатори називають це «реконструкцією» хоча і зізнаються, що не мають на меті відтворювати якийсь конкретний випадок. Після такої непродуманої ініціативи

слід тепер чекати «української реконструкції», тільки там поляки різатимуть українців...

ЦЕРКВИ ТЕЖ РОЗ'ЄДНАНІ

А ось інший приклад того, що добра не чекати. На жаль ідеться про духовних осіб, а конкретніше про поставу Римокатолицької Церкви в Україні (РКЦ). Її голова, Мечислав Мокшицькі повідомив, що ви-

робити спільну позицію з українцями не вдалося через те, що «запропонована греко-католиками формула «пробачаємо і просимо пробачення» є нонсенсом», а просити вибачення треба тільки українцям. При цьому архієпископ Мокшицькі засудив ідеологію українського націоналізму, назвавши її «неоязичницькою». Він згадав також про співпрацю українців з німцями, нагадав про український антисемітизм (чисто як з проповіді про скалку і колоду в оці...).

Що ж то за духовні отці такі «твердодуші» пішли? Треба сказати, що в поставі польського Архієпископа різонуло

очі щось давнє, оте зверхне, яке не один українець в минулому відчув на собі чи на житті рідних. Дивує така постава тим більше, що чимало прихожан РКЦ в Україні, це українці і фактично тільки за рахунок українців ця Церква може розвиватися.

Слова від єпископату УГКЦ: «Політично зумовлене маніпулювання обставинами польсько-українського конфлікту 1940-х років і затята непримиренність поодиноких осіб або груп можуть лише роздмухати пригаслий вогонь міжнаціональної ворожнечі». Далі більше.

Продовження на 4 стор. ►

Для прикладу. Польські активісти з Перемишля та Радимна замислили побудувати

«ЧИ ВІКТОР ЯНУКОВИЧ ПОХОРОНИТЬ ШАНСИ УКРАЇНИ НА АСОЦІЙОВАНЕ ЧЛЕНСТВО В ЄС?» ЧИТАЙТЕ НА СТОРІНЦІ 7

Всі три згадані богослуження є по суті утрєнями попереднього дня. Вони відрізняються від звичайних утрєнь ще й тим, що кожна з них має свій надзвичайний канон (збірку пісень).

ЧОМУ «ПОКЛОНИ»?

На Поклонах співають Великий Канон св. Андрея Критського з доданими піснями канону преподобної Матері нашої Марії Єгипетської. По кожній пісні, співаній протяжним покаянним наспівом, є стих величальний («Слава Тобі Боже наш, слава Тобі»), або благальний («Преподобна Мати Маріє»), або: «Преподобний Отче Андрее, моли Бога за нас», який вірні підхоплюють і збірно співають, б'ючи при цьому доземний поклін. Від тих поклонів – їх число сягає коло трьохсот – пішла народна назва богослужби, Поклони.

У східному християнстві св. Андрей Критський і преподобна Мати Марія Єгипетська – це двоє великих каянників. Однак вони – два різні зразки каянника.

Св. Андрей Критський, родом з Дамаску, посвятився замолоду чернечому життю. По вісьмох роках проживання в єрусалимському монастирі він переселився до Царгороду і був там архидияконом при катедральній соборі Святої Софії та управителем сирітського і старечого дому. Після ще восьми років був призначений на архієпископа міста Гортини на середземноморському острові Креті (Крит – звідси його назва Критський).

Як церковний владика він дбайливо опікувався своїм духовним стадом, любив проповідувати Боже слово, а у вільних хвилинах складав духовні пісні. Він помер у поворотній дорозі з Царгороду на Крету 740 року на егейським острові Лесбосі.

«ЧОГО МЕНІ НЕ ДОСТАЄ?»

Звідки й чому дух покаяння в св. Андрея, який, за свідченням сучасників, був спочатку побожним ченцем, а потім зразковим владикою? Саме тому, що він був суворим до себе самого, то й виконавши свої обов'язки, неспокійний, питав себе: «Чого мені ще не достає?»

ПОКЛОНИ

*У середу п'ятого тижня Великого посту вечірньою порою служитися в наших церквах богослужба, яку вірні звуть **ПОКЛОНАМИ**. Хоч це звичайний будень, вірні у великому числі приходять до церкви, щоб взяти участь у тій досить довгій богослужбі. У Страсному тижні служаться по наших церквах ще дві подібні богослужби: **Страсті**, – у Великий Четвер, і **Єрусалимська Утрєня**, – у Велику п'ятницю ввечері.*

Великий канон, твір каянника св. Андрея Критського, починається від згадки про гріх прабатьків, Адама й Єви, бо той гріх був початком і коренем усіх людських гріхів. Визнаючи себе грішною дитиною грішних прабатьків, до того ж немічною і схильною до злого, у всіх, повних самооскаржування піснях канону, побожний автор щиро кається за всі свої гріхи, добровільні й недобровільні, свідомі й несвідомі.

«ГРІХ МІЙ ЗАВЖДИ ПЕРЕДО МНОЮ»

Зовсім іншим типом каянника є св. Марія Єгипетська. Вона одна з тих, що, покавшись з великих гріхів і навернувшись до Бога, кажуть: «Помилуй мене, Боже, по великому Твоєму милосерді... Гріх мій завжди стоїть передо мною».

Хто ж вона була, ота Марія Єгипетська? Була це вродлива дівчина,

що сімнадцять років жила в розкошах і розпусти в єгипетському місті Олександрії. Божа ласка зробила в її душі наглу і глибоку переміну. Вибравшись на прощу до Господнього гробу в Єрусалимі, вона пішла з Єрусалиму за Йордан на пустиню, де прожила сорок сім років як пустельниця на молитві і найсуворішій покуті. Оповідання й легенди про її святе життя кружилися по всій Палестині. Одна з легенд оповідає, що пустинний лев, який не заподіяв їй за життя ніколи ніякої шкоди, прийшов до неї, коли вона померла, і кігтями вигріб їй могилу.

ЧАС КАЯТТЯ

Великий піст – в церковному році – це час загального каяття за гріхи, яке за наказом церковної заповіді завершується прийняттям св. Тайни Покаяння і Причастя.

Кінець 1960 рр., греко-католики з Круклянок, північно-східна Польща. Архів А.Е.

Здержливість від вибагливої поживи, веселих розваг, церковні богослужби, великопосні і страсні науки, скромний вигляд Божого храму – все це настроює вірних, щоб вони каялися за гріхи, підготовлялися до доброї великодньої сповіді.

Проречистим виявом каяття в тому часі є поклони, які вірні б'ють як на приватній молитві, так і спільно на церковних богослужбах.

З грецька поклони називаються «метаніями». Ця грецька й у нас уживана назва «метаніє» дуже прикметна, бо вона означає «переміну» або «перенастанову» душі. У св. Євангелії кажеться, що людина схильна до земного і грішного, думає «не про те, що Боже, а про людське». Тому поклони і є покаянною молитвою. Нею перепрошуємо Бога за наші гріхи, якими ми наставлялись проти Його святих законів.

Малі (легкі) поклони робимо, коли входимо до церкви або виходимо з неї, коли переходимо перед царськими вратами, коли робимо їх за священником на церковній богослужбі: схиляємо голову і робимо знак св. Хреста. **Великі (доземні) поклони**, дозволені і похвальні в кожному часі, є побожною практикою східного обряду, подекуди його наказом, як ось у Великому Пості. Великі поклони робимо так, що припадаємо на коліна, схиляємося головою до землі, дотикаючи її чолом. Само пригинання коліна до землі невідоме й чуже українському обряду.

Коли ми, б'ючи поклони, припадаємо до землі, то цим пригадуємо собі наші гріховні упадки. Скільки разів ми творили гріх, ми не корилися Божому закону. Ми тоді розглядалися по землі і на ній шукали скарбів для себе. То ж коли-коли, а в час Великого посту ми коримося Божому закону: хилимось до землі, але закриваємо очі на обманний світ і з каяттям повторяємо слова, що їх наш Спаситель сказав, коли сам побував на молитві в пустині: «Господу Богові твоєму маєш кланятись і Йому одному служити».

о. Василь Лаба, «Церковний вісник»

З Катєхизму УГКЦ

ПРО ПІСТ

Давні християни постили, наслідуючи сорокаденний піст Христа, під час якого Він боровся проти спокус диявола та переміг їх. Піст як спосіб духовної боротьби розвинуло чернецтво, бачачи в ньому засіб осягнення чистоти серця. Піст охоплює всю людину: тіло – через стриманість у їжі та питті, душу – через стриманість від пристрастей. Святий Йоан Золотоустий навчає: «Ти не їси м'яса? Не споживай нескромностей своїми очима. Нехай постить і слух; а піст слуху в тому, щоб не приймати лихослів'я та наклепів. Нехай і язик постить від сквернослов'я і лайки... Яка користь, коли ми стримуємося від споживання птиці й риби, а братів угриземо та пожираємо?». (стор. 245)

[Важкі питання]

НАВІЩО СПОВІДУВАТИ ГРІХИ СВЯЩЕНИКОВІ?

Якщо Христос – єдиний посередник між людиною і Богом, навіщо сповідувати гріхи священникові?

Христос – єдиний посередник між нами і Богом, – пише святий апостол Павло в Першому посланні до Тимотея: «Один Бог, і один Посередник між Богом та людьми, людина Христос Ісус». Тим не менш, для того, щоб наблизитися до нас, а ми долучилися до Нього, Він поставив священнослужителів – в свою чергу посередників: згідно з тією ж логікою, за якою Бог зволив залучити до справи спасіння Пресвяту Богородицю і, зовсім в іншій ролі, святого Йосифа. Він також закликав дванадцять апостолів для проповіді Євангелія і для продовження справи спасіння. Ім Він передав Свою Божественну владу, кажучи: «Чиніть це на Мій спомин» і «Кому відпустите гріхи, тому відпустяться, кому затримаєте, тому затриматься».

Таким чином, Сповідь встановлена самим Ісусом Христом. Його слова абсолютно зрозумілі: в них Він недвозначно говорить про учнів, причому досить наполегливо: на кому вони затримають гріхи, на тому й Він затримає. Те, що не відпускають священнослужителів, в тому числі і приховані від них гріхи, Він теж не відпускає, згідно з наведеними словами.

Таким чином, Господь нерозривно пов'язав Своє прощення з прощенням Церкви. Саме Він встановив, що для прощення гріхів необхідні священники: вони є посередниками між нами і єди-

ним Посередником.

Згадаймо євангельський епізод про хананеянку, яка кричала: «Помилуй мене, Господи, сину Давидів, дочка моя жорстоко біснується». Але Ісус не давав їй відповіді. Але тому що вона продовжувала кричати, апостоли просили Господа вислухати її. Тоді Ісус відповів апостолам, після чого жінка кричала ще наполегливіше і кланялася Йому. В святоотцівських тлумаченнях ми зустрічаємо таке пояснення: молитва цієї жінки була вислухана, тому що її супроводжувала молитва тих, хто був ближче до Ісуса. Під час земного життя Ісуса апостоли були до Нього ближче всіх, як сьогодні до Нього близькі святі. І в своїх молитвах ми вдаємося до тих, хто перебуває з Богом.

Якщо ми поставимо собі питання: звідки нам відомо про Христа, – то, швидше за все, відповіддю буде – від Церкви. Господь використовує посередництво Своїх служителів, щоб ми дізналися і зустріли Його. Цими служителями і посередниками можуть бути також наші батьки, побратими по вірі, або ж священники.

Єдиний Спаситель – Господь Ісус Христос. Але Ісус з'єднується з нами за допомогою священнослужителів і за допомогою служіння Церкви. **Є суттєва різниця між двома посередництвами: посередництво Христа нас спасає. Посередництво Його служителів – необхідний шлях до цього спасіння.**

За матеріалами: radiovaticana.org

ПАПА З КРАЮ СВІТА

Продовження. Початок на 1 стор. ▼

Він сказав також: «Розпочинаємо цю подорож, Єпископ і народ, цю подорож Римської Церкви, яка в любові очолює усі Церкви, подорож братерства в любові та взаємній довірі. Молімося одні за одних. Молімося за весь світ, щоб у ньому панувало відчуття братерства. Бажаю, щоб цей шлях Церкви, який сьогодні знову розпочинаємо, був плідний для євангелізації цього прекрасного міста».

НЕ ЛИШЕ ЄВРОПА

Треба вірити, що візія оновлення Церкви, яку він неодмінно має, в тому числі змін у функціонуванні Курії Ватиканської, буде такою, що оживить її не лише в Європі, не тільки в Аргентині, а в усьому світі. Власне кажучи, той факт, що новий Папа не є європейцем, це також нагадування, що світ великий, що більшість християн живе нині поза Європою.

СВЯТИЙ ФРАНЦИСК

Хорхе Бергольє взяв собі тронне ім'я Франциск І. Як він сам уточнив, ідеться про Франциска з Асичу, того самого, що став символом скромності, убогості, святого, який «вивертав» порядок в Церкві. Можливо треба в цьому вбачати натяк на майбутні переміни.

Той, хто спостерігав за життям майбутнього Папи в Аргентині, знає, що кардинал Хорхе Бергольє був відомий своєю скромністю, тим, що пересувався по Буенос-Айресі, де був архієпископом, за допомогою міського транспорту, не хотів жити в палатах архієпископства, що виявляв особливу увагу до убогих, коротше, своєю поведінкою заперечував стиль пишного життя.

Вже у перший день свого понтифікату стало ясно, що Фран-

циск збирається продовжувати цей стиль. Увечері, після конклаве, коли треба було «з хлопцями» (з кардиналами) піти на вечерю, він відмовився від лімузина і до місця призначення прибув на автобусі.

Разом із тим він захисник церковних догм з ярликом (у себе вдома) «консерватиста». Голосно було про його різкий спротив, коли влада Аргентини задумала дати дозвіл на адоптування дітей одностатевими парами. Пересварився тоді з керівництвом країни...

ДОБРА НОВИНА З КРАЮ СВІТА

Цікаво відмітити, що наш Патріарх Святослав, поки ним став, також працював в Аргентині. Можливо, є в цьому якась глибока символіка, якийсь натяк, що і для нашої Церкви грядуть зміни? Тим більше, що, як розповів Патріарх Святослав, Хорхе Бергольє є вихованцем нашого священика.

Блаженіший Святослав: «Новообраний Папа Франциск І є вихованцем нашого священика Степана Чміля, який похований у базиліці св. Софії в Римі. Нинішній Папа, а тоді студент Салезіянської школи, щодня раненько, поки ще всі хлопці спали, прислужував о. Чмілю під час Служби Божої. Він добре знає наш обряд і навіть пам'ятає нашу літургію. Востаннє я його відвідував, коли прощався з Аргентиною, від'їжджаючи до України, і просив, щоб він дав свої свідчення для беатифікаційного процесу о. Степана Чміля, на що він радо погодився. Отож, Святіший Отець дуже добре знає і про нашу Церкву, і про нашу літургію та обряд, про нашу духовність».

Кардинал Бергольє завжди опікувався нашою Церквою в Аргентині. І я, як молодий єпископ,

робив свої перші кроки в цьому служінні під його оком та з його допомогою. Тому, я гадаю, ми справді будемо мати в його особі того Святішого Отця, який дбати-ме про нашу Церкву. І я сподіваюся, що з тим Папою нас чекають дуже гарні події в майбутньому».

На думку глави УГКЦ, як єзуїт Папа Франциск І є глибоким інтелектуалом. «Його проповіді були вельми короткі, часом навіть складалися буквально з п'яти-шести речень, але в них він так багато казав, що після того його короткого слова завжди тривала мовчанка на майже п'ять-сім хвилин, для того, щоб над цим словом можна було глибоко роздумувати.» (департамент інформації УГКЦ)

ПАТІАХ СВЯТОСЛАВ ПРОСИТЬ ПАПУ ДО УКРАЇНИ

14 березня Глава нашої Церкви на прес-конференції у Римі сказав: «У своєму листі-привітанні, який я йому (новому Папі Франциску І – ред.) передав, я його запрошую до України. Я його повідомив, що цього року ми святкуємо ювілей 1025-ліття хрещення Русі-України, що з цієї нагоди буде освячений наш катедральний собор у Києві. Ми про цей собор багато з ним говорили, в різних обставинах. Сподіваюся, що Папа прийме запрошення».

ПАТІАРХАТ

Молимося за нового Намісника Петрового, щоб мудро вів Церкву у наші складні будні, щоб оживив її духом аргентинської місійно активної Церкви, але так само молимося за те, щоб з цим обранням здійснилися нарешті наші мрії про завершення будівництва структур Греко-Католицької Церкви і надання їй титулу Церкви Патріаршої.

Редакція «ХГ»

Християнство, яке покликане проповідувати майбутнє, це християнство від якого очікується передусім хоробрості у протистоянні з перепонами; висловлюючись по-теологічному, щоб довіритися хресту потрібна хоробрість. Ми стали нетерплячими у відношенні до есхатологічних обітниць християнства, які здаються нам надто віддаленими.

ХОРОБРІ ДОВІРЯЮТЬСЯ ХРЕСТУ

Нам здається ближчою марксистська обіцянка світу звільненого від утисків, страждань і несправедливості. Воно й справді так – боротьба за звільнення людей від страждань та несправедливості, це внутрішній поштовх християнства. Адже переконаність, що шляхом соціальної реформи можна, тут і сьогодні, звільнити світ від страждань, це ілюзія викликана гріховним незнанням суті людини. Адже страждання у світі спричинене не тільки нерівністю у статках та владі. Так само, страждання не є лише злом, якого людина

повинна просто позбутися.

Дехто намагається втекти від страждання шляхом заглиблення в несправжній світ наркотиків, при тому по-справжньому знищуючи себе... Лише шляхом перетерпіння самого себе і звільнення від тиранії егоїзму людина спроможна віднайти себе, свою правду та щастя.

Людина буде тим щасливішою, чим більше матиме готовності взяти на своє плече тягар існування з його усіма надокучливостями.

Кардинал Йосиф Рацінгер, «Die Situation der Kirche heute»

КОРОТКО

ПЕРЕЛОМ У ВЗАЄМИНАХ МІЖ КОНСТАНТИНОПОЛЕМ ТА РИМОМ?

Уперше за останні 900 років Патріарх Константинополя прибуде до Рима для участі в інавгурації понтифікату нового Папи. Такого роду контактів між Римом та Константинополем не було з часу розподілу християн на католиків та православних. Цю інформацію оприлюднило Радіо Ватикан. Відтак коментатори заговорили про перелом у взаєминах.

Патріарх Варфоломій відразу після обрання Хорхе Бергольє Папою Франциском І направив йому коротке, проте – як визнали експерти – «тепле» привітання. Він зокрема написав: «Маю надію, що Святіший Отець спричиниться до запровадження миру для достатньо уже втомленого людства». При тому він висловив надію, що новий Папа прискорить процеси, метою яких є об'єднання Церков.

Прибуття духовного провідника Православної Церкви буде першим відданням честі папі римському з боку найвищого представника Константинополя з часу Великої Схізми 1054 року. Тоді, унаслідок політичної та культурної війни поміж владиками почався повільний процес розподілу єдиної Церкви. (АФ)

ПАТІАРХ ФІЛАРЕТ: МОСКВІ НІЧОГО СВЯТКУВАТИ

Коментуючи заяву російського Патріарха Кіріла про те, що він не братиме участі в заходах святкування 1025-річчя хрещення Русі, якщо на них буде присутній Предстоятель УПЦ КП, Патріарх Філарет зазначив, що це у першу чергу свято для України. «По-перше – це державно-церковне свято, і в святкуванні 1025-річчя буде брати участь і держава, і Церква в Україні. При чому і Московський патріархат, і Київський патріархат, і греко-католицька Церква, і римо-католицька Церква й інші Церкви. Тому це свято наше, українське. І треба це усвідомлювати, бо мова йде про хрещення Київської Русі, не Московської. Москви в той час не було, і тому їм святкувати рано», – заявив Патріарх Філарет в ефірі «5 каналу».

МЕЧ ДОБИ КНЯЗЯ СВЯТОСЛАВА (X СТ.)

У листопаді 2011 року громадськість була схвилована новою про унікальну знахідку – меч доби князя Святослава. Практично рік йшли реставраційні роботи, а з 18 грудня

2012 року у Києві діяла тематична виставка «Княжий меч на шляху із варяг у греки. Історія. Дослідження. Реставрація», де було представлено відреставрований артефакт. І ось нарешті зброя наших пращурів повернулася додому – у Музей Історії Запорозького Козацтва.

Представлений меч можна віднести до одного з найкращих, а можливо і найкращого зразку серед раніше знайдених тогочасних аналогів озброєння давньоруських воїнів. Його випадково підняв рибалка з Дніпра поблизу Хортиці.

Про належність представленого меча до військової верхівки або найближчого оточення князя свідчить багато декороване руків'я, інкрустоване сріблом, міддю та латунню. Князь Святослав Хоробрий загинув пед час переправи через Дніпро. (Інформація з сайту Національного Заповідника «Хортиця» та власна)

УКРАЇНА НА «ЄВРО»

Всі дотеперішні купюри Євро містять приблизно пів-України, а нові – всю. Додатково на нових появилася кирилиця.

Українською мовою назву валюти можна прочитати по-старому, так, як давніше говорили «ЄВРОПА», тобто «євро», а не «євро». Невже це провісник грядущої євроінтеграції України? (А.Ф.)

ВОЛИНЬ – БЕЗ ПОЄДНАННЯ

Продовження. Початок на 1 стор. ▽

ЗВЕРНЕННЯ ЕПІСКОПАТУ УГКЦ

«Історикам ще належить багато попрацювати, щоб з'ясувати всі обставини й жахливі деталі перебігу українсько-польського протистояння та кровопролиття, їх гіркі наслідки, а також встановити імена тих, що постраждали. Одне є безсумнівним: перед Господом не має жодного виправдання навіть одне невинно знищене життя і навіть найменша заподіяна кривда».

За словами єпископів, польський та український народи неминуче матимуть відмінну колективну пам'ять про ці події. Вони різнитимуться в оцінці історичного контексту, в якому ці події відбувалися, і надаватимуть їм різні назви, однак «взаємний ворожнечі аж до пролиття братньої крові немає виправдання».

«Християнська оцінка Волинської трагедії, а також кривд у стосунках українців і поляків, що їй передували чи нею були зумовлені, вимагає від нас їх однозначного засудження. З християнської точки зору, осудливими були як політика, спрямована на позбавлення права на самовизначення українців на своїй землі, так і збройне насилля супроти польського населення на Волині».

Автори звернення нагадують, що політичні й ідеологічні рації стану, які видавались їхнім послідовникам такими переконливими, урешті-решт обернулися вбивством невинних людей і взаємною помстою: «Те, що виглядало для когось справедливим і начебто освяченим Богом, виявилось жахливим потоптанням Його заповідей і великим затемненням людського духу».

«Бажаємо продовжувати справу примирення двох братніх народів – польського

й українського – задля взаємного прощення в ім'я справедливості. Цю справу започаткували 22 травня 1945 року в Колегії святого Йосафата в Римі Примас Польщі Август кардинал Гльонд та український єпископ Іван Бучко.»

ПОЛЯКИ НЕ СЛУХАЮТЬ «СВОГО» ПАПИ

Владика Венедикт Алексійчук, єпископ-помічник Львівський: «На мою думку, простіше би було підписати у цій справі лист між Єпископатом Польщі (у Варшаві – ред.) і Греко-Католицькою Церквою в Україні. Зрештою, такі дії вже відбулися з ініціативи Івана Павла II, за участю кардиналів Юзефа Глемпа, Мирослава Любачівського і Любомира Гузара. Папа неодноразово у своїх промовах в Перемишлі (1991), у Львові (2001), і, перш за все, в листі з нагоди 60-ї річниці трагічних подій на Волині, заохочував єрархів у Львові і Варшаві відірватися від болісного минулого, вибачити заподіяні збитки і будувати майбутнє без упереджень».

ПАТРІАРХ ІДЕ ДО ПОЛЬЩІ

Патріарх Святослав справді прибуде до Польщі і, можливо, у Варшаві таки вдасться виробити спільну позицію та проголосити лист в дусі взаємного примирення.

Візит запланований на кінець червня. Глава УГКЦ прибуде з посланням поєднання між нашими народами і Церквами, зустрінеться з керівництвом Єпископату Польщі та з комісією у справах контактів з УГКЦ. Окрім того Патріарх відвідає українську громаду в Гурові-Ілавецькому (північно-східна Польща). Там живуть ще свідки знущань з боку поляків у 1940-ві, люди, яких, врешті-решт, депортували з Закерзоння на т.зв. понімецькі території на півночі та заході Польщі.

ПРИМИРЕННЯ ВЖЕ БУЛО

Найважливішим досягненням у взаємних стосунках було послання про поєднання, прощення і взаємопорозуміння, яке у 2005 році підписали кардинал Любомир Гузар і глава Конференції єпископату Польщі, архієпископ Юзеф Міхалік. Як бачимо сьогодні, ця важлива заява небагато дала, про неї фактично забули во ім'я дурної епатажності «вил та сокир».

«Поляки витискають із нас каяття...» – сказав колись відомий український історик Ярослав Ісаєвич. Ця «гра», абсолютно безперспективна, оскільки пропонується поля-

неупередженим історикам.

ПОЛЯКИ ОГЛУХЛИ

Це може буде колись, не зараз однак, коли – можна мати таке враження – поляки оглухли, при чому як політики, так і духовні отці.

Польська сторона вперто не хоче брати до відома нових архівних відкриттів, наприклад про советські провокації на Волині, про те, що місцеві поляки співпрацювали з німцями та советською партизанкою проти українців. Чи того, що волинський різанині передували події на Холмщині (задовго до липня 1943 р.), де палали українські

загонів яких хочеш армій: війська Вермахту, польська Армія Крайова, українські повстанці, советські партизани. Проте, як вважає професор Юрій Сливка, волинські події вибухнули лише після того, як Сталін відмовив британському уряду, що клопотав за збереження довоєнних кордонів Польщі (передусім східних, на річці Збруч).

Днями в популярному польському виданні, «Газеті Вибірчій», було надруковано статтю Мирослава Чеха п.з. «Як Москва організувала пекло на Волині». Володимир В'ятрович її появу прокоментував такими словами: «Автор таки дочитався до того що я пишу в своїй книзі (хоч він не згадає її) – в протистоянні між українцями та поляками найбільш зацікавленою стороною був СРСР. Попри напружені стосунки між обома націями збройний конфлікт спалахував лише після появи радянських партизан. Так було на кінці 1942 на Холмщині, весною 1943 на Волині, влітку 1943 в Галичині».

Виходить отже, що ще рано закривати тему «волинської різанини», а вже зовсім неприпустимо є постава польської сторони: винні у всьому українці, хай б'ються в груди...

ВІД ПАТРІАРХА СВЯТОСЛАВА

«Завдані тим конфліктом рани болять до сьогодні як українців, так і поляків. Тому, звичайно, потрібно просити Господа Бога необхідної благодаті для того, аби загоїти ці рани. Найкращий засіб загоїти рани й вшанувати жертв цього конфлікту з обох боків – правда про ці події, правда перед обличчям Ісуса Христа, який є Правдою.»

Для «ХГ» Роман Амбріс

В продовження теми читайте статтю Йосипа Струцюка з Луцька.

ХГ

Василь Шкляр, письменник: Йдеться про обопільну трагедію двох націй, кожна з яких вбачає правоту на своєму боці. І це природно. Свідомий український патріот скаже вам, що війна з окупантом не провадиться у білих рукавичках, бо свята мета визволення виправдовує всі засоби. Поневолено нація на своїй землі має право на всі методи боротьби. «Але ж загинули десятки тисяч мирного населення», – скаже вам поляк, і теж матиме рацію. Тому цю сторінку історії треба залишити для істориків і заборонити торкатися її істерикам. Тобто політикам, які мало що знають, але багато говорять. Наскільки це важливо для розвитку подальших взаємин між Україною та Польщею? Рівно настільки, наскільки вистачить лицарської шляхетності і поваги обох народів до національних почуттів сусіда. Сильний помсти не жадає. Зведення рахунків ціною минулого – ознака слабкості. («Волинський Монітор»)

ками фальшивий в багатьох моментах образ подій на Волині не може й не буде сприйнятий українцями.

Треба працювати далі, треба якось переконати поляків, що їхній шлях – у нікуди. А найпростіше напевно, було б ще раз взаємно попросити вибачення, а розкриття деталей цієї масштабної трагедії лишити

села, де поляки мордували старих і молодих, і дітей.

БІЛЬШОВИКИ У ДІЇ

Років чи не 10 тому, пекійний уже Ярослав Дашкевич охарактеризував згадані події, як «міжнародну гру на Волинському полі». Тоді на цих теренах було сконцентровано безліч воєнізованих

ЧИЯ Б КРИЧАЛА

ЯК ГОРИЛИ НАШІ СЕЛА,
ЯК В ТИХ СЕЛАХ МИ ВМИРАЛИ

Руїни українського цвинтаря в с. Стрільці. С-на Юрія Гаврилюка

Я не збираюся наших жертв рахувати. Та й чи зможу, якби хотів. І не вдавався б в історичні екскурси, якби не одна обставина. Хтось за Бугом удався до жорстокої статистики, написаної людською кров'ю, і хоче виставити нам звинувачувальний рахунок. А в цього рахунку профіль мого народу, накреслений бандитськими контурами.

Хтось за Бугом почав рахувати свої втрати в 1943-1944 рр. на території колишнього Волинського воєводства (нинішніх Волинської, Рівненської та частини Тернопільської областей). А до того польська поліція пліч-о-пліч із німецькою жандармерією грабувала волинські села. Уже всередині 1943 року, налякані діями УПА, німці почали вбачати у поляках «стримуючий» антиукраїнський фактор у селі і разом із тим відволікати від себе дії українців і поляків. Підтримуючи польські пляцувки, німці забезпечували їх зброєю і боеприпасами. Іноді навіть харчуванням.

▼ Ось документ самих поляків. У книзі «Дівчата плачуть даремно» Єжи Лелевель стверджує: «8 грудня 1943 року польський партизанський відділ під командою поручника Нуркевича отримав од німців 10000 штук амуніції, 350 ракет, 500 ручних гранат, 280 мінометних гранат, 820 гарматних стрілен, 4 важкі скоростріли, 193 кріси, харчів тощо...». А в квітні-травні 1944 року цей самий відділ отримав 11000 штук амуніції, 181 звичайний карабін, 522 гранатомети, 7 ручних скорострілів тощо. У віддяку за те поляки обіцяли винищувати ті села, що переховували більшовицьких партизанів і жидів. І з того приводу почали горіти українські села і полилася кров українців.

У вересні 1942 року було спалено волинське село Кортеліси, де загинуло до 3000 українців. Я зустрічав поліщуків (і не одного), котрі стверджували, що окремі карателі розмовляли по-польському. Відомо, німці, як і поляки, на чужу мову переходити не люблять.

Трохи пізніше у знаменитому бою повстанської чоти «Берези» в Новому Загоріві на боці німців виступив цілий польський батальйон «Шиппо». Але ж поляки чомусь починають відлік своїх жертв лише з липня 1943 року. А мене зараз цікавить 1938 рік. Тільки у червні-липні того року на Холмщині було знищено 170 храмів. Хтось може сказати: але ж тоді лише палили, а не вбивали, і тому, яке воно має відношення до «волинської різанини»? Переконали, що має. **Чотирирічним хлопчиком я бачив, як нищили церкву в моїх Стрільцях.** Та церква стояла тут довго, а ікона була в ній давня – з 1416 року. Це одна з найоригінальніших ікон Покрови Пресвятої Богородиці. Таким же шедевром мистецтвознавці вважають і ікону святого Юрія Змієборця.

Ніщо так не ранить, як образа віросповідання. Мені здається, що після того, як із церкви був скинутий хрест, – православні з католиками вже не знайшли спільної мови в моєму селі. До різни вже було декілька кроків. А від мого села до Бугу – 6 кілометрів.

На думку поляків, «волинська різанина» почалася з липня 1943 року. А могла б і значно раніше. І розпочалася раніше.

Шановні панове з-за Бугу, а Холмщина за великим рахунком хіба не Волинь? Як на мою думку, то події тут розгорталися не менш трагічно.

Уже в кінці 1941 року в моїх Стрільцях поляки почали відстрілювати українців. У першу чергу, національно свідомих. Тому в селі самооборону організував полковник УНР Яків Гальчевський (Войнаровський) разом із моїм односельцем сотником

УНР Юрієм Лукашук. Після того полковника було підступно вбито. Мої дядьки, стрільці Холмської самооборони, Євген Вовчук і Володимир Струцюк привезли у Стрільці страшну вість: поляки замордували славного воїна, котрий хотів припинити кровопролиття перед лицем значно небезпечнішого ворога – фашистського окупанта. Переконали відповідь отримав на те і сотник Юрій Лукашук: бандити убили його батька, сестру і брата. А 26 травня 1943 року банда офіцера Армії Крайової Францішека Кракевича оточила село із усіх сторін підпала його. Постріли з розривних куль обірвали життя понад 20 моїм односельцям.

У той же день злетіли у небо з полум'ям і димом українські Тугані й Моложів. Але це була тільки кривава прелюдія шовіністичного варварства.

9 березня 1944 року усе українство шанувало 130-річчя свого національного

Хіба що розчулений холмщак запізно заримує:

**Від Сагриня аж ген до Явожна
Наша кривда
у всесвіт кричить.**

Мешканець села Ласкова розповідав: «Село горіло. Люди втікали, бандити стріляли, кололи багнетами, ножами, а потім добивали. При тому кричали: «Біць вшисткіх до ногі! Навет дзеці, жеби не било ані єдного українца на нашей земі!»

У палаючому Модриню стріляли й наказували: «Не пшпусціць ані єдного! Навет дзецка! Нех жеє Польска! Біць і ржонць русінув!»

У Бересті загинуло понад 500 осіб, у Ласкові біля 300, у Модриню – трохи менше. Хіба то не була «різанина»? Кажуть: чия б кричала, а чия б мовчала. Бо вже 19 березня згоріло 10 українських сіл, 20 березня – 8. Холмщак називають березень 1944 року кривавим. Лишень в одному

І.Д. Олексеюк міг би розповісти, як у червні 1945 року польський відділ Народних Збройних Сил під командою «Сокола» (Станіслава Секули) за вказівкою вже нової польської влади знищив село Верховини, при тому вимордував 197 українців, з них – 65 дітей. Тих, хто навідріз відмовився виїжджати, військові загони силоміць витурили на захід, на так звані «земи одзискане». Це вже була операція «Вісла», і проводилася вона теж польською владою.

Принагідно зазначимо, що Волинь у 1944-45 рр. була окупована. І за те, що діялось у ній, повинна б відповідати в першу чергу окупаційна влада і ті, хто допомагав їй.

Ось вибірковий, але далеко не повний перелік українських сіл на Волині, що були спалені поляками (АК, самообороною і польською поліцією) весною і влітку 1943 року: Тельчі, Піддубці, Коршів, Хотячів, Руснів, Суськ, Тростянець, Туличів,

ляли: «Польська Волинь без польського населення польською не буде». А самого польського населення в той час було всього 16,6% проти 70% українців. Окружний провід ОУН у листівці від 18 травня 1943 року попереджав: «Поляки! Опам'ятайтеся! Повертайтеся додому. Ті, хто тепер служить і допомагає німцям, ще можуть повернутися, пізніше буде запізно. Хто надалі буде служити і допомагати гестапо, того не мине заслужена кара. Останній раз закликаємо: не викликайте на себе заслуженого гніву!» І дав їм термін для виселення, здається, 48 годин.

Не послушали і викликали. А український гнів – особливий. Хто-хто, а поляки це повинні б пам'ятати. У його руках усе стає зброєю. Навіть вищезгадані «рогачі».

У когось може виникнути закономірне питання: а українці зі свого боку хіба не злочинили? Не будемо заперечувати. Але ж не так, як це намагаються проінтерпретувати деякі польські «дослідники». Спочатку вони заявили, що їхні жертви становлять 500 000, але коли підрахували, що всіх поляків на Волині стільки не мешкало, то збили цифру до 100 000. Зараз та цифра крутиться навколо 60 000. Як бачимо, цифра, як крашанка, кругленька і червоненька.

У мене під руками документальний збірник, виданий у Замості в 1992 році так званім Світовим Союзом Жовнів Армії Крайової «Łup na Naczwą i Bugiem». Там – таблиця людських утрат у повіті Грубешівським під час гітлерівської окупації. Зрозуміло, що ті жертви приписуються німцям і українцям. Зупинюся лишень на тих селах, котрі межують із моєю компетенцією. Всі факти я звіряв із очевидцями. Вони засвідчували, що в Ратиборовичах із 20 названих поляків загинув лишень 1, а в Бусню з 31 – жодного, в Білополі з 99 – хіба що 1. У моїх рідних Стрільцях із названих 53 – не більше 1. Зате статистика Армії Крайової тут не зафіксувала мертвим од її рук жодного русина чи українця.

В Польщі видана мапа «злодіянь» українських націоналістів на Волині. Вибірково намагався з'ясувати правду і зустрічався з такою ж цинічною фальшивкою, як на Холмщині.

Виникає питання: що робити? Запізно підраховувати свої втрати? Може, й так. Але в першу чергу ті, яких ми зазнали від нашого непорозуміння з найближчим сусідом з-за Бугу. Хотілося б, аби ті втрати врахував і наш сусід. До цього нас зобов'язують наші спільні вороги, дуже небезпечні. В тому ми не раз разом переконувалися.

Йосип СТРУЦЮК

Ексгумація б. Володимира-Волинського. Національність жертв поки не встановлена. Світлина з сайту державної адміністрації Володимира-Волинського.

поета, котрий в російському казематі звертався до друга-ляха: «Подай же руку козакові і серце чистее подай». Як виявилось, не подав, а подав вогню сусідові під стріху в селі М'яке, а 10 березня уже палали Риплин, Теребін, Стрижівець, Маличі, Ласків, Шиховичі. Підпалили й відомі на все Закерзоння Турковичі, село, де Белзька ікона, покидаючи українську землю, залишила свій промовистий знак у джерелі, щоб згодом стати покровителькою Польщі. Уже в Ченстохові.

Тоді підпалили й Сагринь, де лишень за польськими джерелами бандити Батальйону Хлопського убили 816 чоловік. Сагриняк Василь Притула підрахував жертви – 1200 чоловік. Нагадаємо: це удвічі більше, ніж у чеських Лідіце і французькому Орадурі разом узятих. Зате ці населені пункти знає увесь світ, про трагедію Сагриня навіть на Волині не відають.

Грубешівському повіті за рік зникло з мапи 52 села. Такого на Холмщині не робили навіть фашисти. На Волині – теж.

Як за Буг нас виганяли – В очі нам сікли сніги

Ми не рахували своїх жертв, бо не мали часу. Невдовзі радянський документ засвідчив: «Уже 1 ноября 1944 года был отправлен первый эшелон с эвакуированными из села Стрельцы Грубешовского района...»

Отже, і тут відзначилися мої Стрільці, їх депортували першими. А тим часом у новій польській державі нова влада при активній підтримці совітських агентів викорювали останніх русинів із Холмщини. Кажу «русинів», бо так нас називали поляки, так записували й совітські «уполномоченные». Та й ми себе нерідко так називали.

Відомий вчений, ректор Волинського державного університету ім. Лесі Українки

Літин, Свинарин, Ватин, Жуковець... Як бачимо, горіли й українські села.

Загалом на Волині установилася своєрідна тактика боротьби: вдень палали українські села од німців разом з поляками, од совітської партизанки разом з поляками, вночі ж українці запускали червоних півнів під польські стріхи і змагалися з червоними й коричневими окупантами.

Як слушно зауважив польський (за національністю українець – ред.) дослідник тих подій М. Сівицький: «Поляки часто нацьковували німців на українців. Так німці у квітні 1943 року знищили село Красний Сад Горохівського району. Майже 200 українців живцем спалили, зігнавши до клуні. Причина трагедії – постійні доноси жителів польських колоній Марися, Мар'янівка, Анджеювка на українців у гебітскомісаріат». До того ще було спалено поляками українське Княже.

Польські окупанти заяв-

МІЙ ШЕВЧЕНКО...

Щовесни, з першими весняними промінчиками, що несміливо пробиваються крізь сніг та мороз, в українських душах оселяється й якесь бентежно-обнадійливе почуття віри у прийдешнє. Українці в Україні і в усьому світі згадують нашого Пророка – Тараса Шевченка. «Я думаю, Шевченко самий великий і найбільш великий, тому що він актуальний, розумієте? Він – в усі формації, він – в усі часи, для України він надзвичайно актуальний. Шевченко такий поет, до якого можна звертатися постійно.» – сказав колись покійний Богдан Ступка.

ХГ

Шевченкові слова і малярські роботи – то незвідана висота і глибина, яку кожен осягає, покладаючись на власні сили: інтелектуальні, духовні, освітні, фізичні. Читаємо Шевченка в дитинстві, в зрілому віці і повертаємося до нього в старості. Образи явора, соловейка, калини, вишневого садка ведуть нас за руку з одного класу в інший (хоча ми знаємо, що Шевченко не писав спеціально для дітей) і так в доросле життя, де на нас чекають Кобзареві

думки, «Думи мої, думи мої, лихо мені з вами!», якими ми переймаємося.

І кожне покоління збирає свій урожай із посіяного Кобзарем? **Орю//Свій переліг – убогу ниву!//Та сію слово. Добрі жнива//Колись-то будуть.**

Вся поетична творчість Кобзаря є підручником історії. Вслухайтеся?... **Подивись тепер на матір, // На свою Вкраїну...//Степи мої запродані// Жидові, німоті, //Сини мої на чужині, //На чужій роботі...//А тим часом перевертні//Нехай підрос-**

тають//Та допоможуть москалеві// Господарювати, //Та з матері полатану//Сорочку знімати...

Або інші слова: **Люде, люде! //За шмат гнилої ковбаси// У вас хоч матір попроси.//То оддасте.** Жорстоко, але правда, хіба ні?

Надамо слово дітям з осередку «Молоде козацтво», м. Стокгольм.

«Для мене Тарас Шевченко – це великий поет, якого знає весь світ. Він дуже любив Україну і український народ.

[Українці у Швеції]

Його вірші закликають людей до боротьби проти неправди. Шевченкова поезія пронизана смутком та співчуттям до долі українського народу.» Аліна, 12 років.

«Український народ вистояв, не дивлячись на трагічні періоди, поневолення. Стрижень українського народу не зламати, не схилити! У всі нелегкі часи українці берегли, плекали свою рідну мову, солов'їну мову. **«Без золота, без каменю, //Без хитрої мови, //А голосна та правдива, //Як Господа слово!»** Любїть свою мову, любїть свою пісню, любїть свою Вкраїну-Україну, як люблю всім серцем її я!» Дабіжа Роман, 8 років.

«У кожному вірші Тараса Григоровича Шевченка ми зустрічаємося з його небайдужістю. Не є винятком і вірш «Мені однаково...» Він несе в собі біографічні моменти, поет розказує про своє життя в кріпацькій неволі і порівнює його з життям пригно-

ченого, поневоленого народу всієї України. Ми бачимо опис того часу через вірші Шевченка. Україна була «наша, але не своя». Т. Шевченко щиро любив Україну і просить молитвами підтримувати український дух, віру в велику, славу державу.» Проць Марк, 11 років.

«Творчість Т. Г. Шевченка є велика, багатогранна і актуальна сьогодні. На сей день Шевченко живе поряд з нами, у наших душах, думках. Живуть його герої: Катерина, Оксана, козак... Шевченко був, є і буде!» Дабіжа Оксана, 10 років.

Прислухаймося, перечитуймо, звертаймося до Кобзаря за порадою і підтримкою. Бо сила Шевченкової поезії – в природності, щирості, відкритості до чужого болю, беззастережному осуді насильства. В тому, чого так бракує нам сьогодні.

Для «ХГ» Н. Войтюк, наставник дитячого осередку «Молоде козацтво», м. Стокгольм

ХГ

В «РІДНІЙ ШКОЛІ» НАД ІЗАРОЮ

З найстаршим у Західній Європі українським культурно-освітнім Товариством «Рідна Школа» доля зв'язала мене ще 1995 року, коли я вперше приїхала на студії до Педагогічного Інституту при Українському Вільному Університеті (УВУ), тоді ще як вчителька української школи у Ризі, Латвія. Товариство працювало дуже активно, особливо в галузі контактів з Україною, яка не так давно відновила свою незалежність і потребувала ковтка свіжого повітря свободи. Ця свобода могла прийти до України, між іншим, разом із молодими науковцями та вчителями, що збагатили свої знання досвідом західної демократії.

Таку можливість надавав молодим людям УВУ, запрошуючи на студії, а Інтернат «Рідної Школи» давав нам дах над головою, харч і необмежені можливості для спілкування з професорами і мистцями-українцями з цілого світу. Після лекцій вони щоденно без персональних запрошень і космічних гонорарів приходили до українського клубу при Інтернаті, і ділилися з нами, молодими, своїми думками, спостереженнями, своїм багатим досвідом.

Лише з висоти сьогоднішніх своїх років я можу оцінити, наскільки важливу роль відіграли у формуванні мого світогляду лекції професорів **Рудницького, Косика, Кисілевської-Ткач, Вербової-Онух, Полуляха, Футея, Лабуньки, Коптілова, Антохія** та багатьох інших. Уперше після університетів у підсоєцькій Україні, тут, у Мюнхені, відчувався справжній смак студентського життя, коли молодий жак, замість того, щоби придумувати, як би то втекти з нудних

лекцій, комбінував, як би то зробити так, щоби і Футея послухати, і в Косика на парі побувати, але й не пропустити того, що скаже Полулях.

Тільки тепер усвідомлюю, як збагатили моє світосприйняття формальні і неофіційні зустрічі з мистцями **Андієвською, Кошелівцем, Качуровським** та іншими. Вони мали внутрішню потребу передавати свій досвід нам – просто і ненав'язливо, не питаючи що ми зробимо з тими знаннями, використаємо їх, чи може відкинемо. Ніхто з цих світил української науки, розпорошених по всіх континентах, не говорив нам, що ми думаємо стереотипами, не довіряв, що не читали про інші ідеї, крім обов'язкової в підсоєцькій Україні марксистсько-ленінської. Вони просто і щедро ділилися з нами своїм багатством.

Тому нині, повернувшись знову до УВУ (тепер уже на докторські студії), і почувши думки такого ж докторанта, донеччанина **Віктора Тупілка**

(він, зокрема, ще й фундатор музею «Смолоскип» у Донецьку), я радо підхопила його ідею проведення наукових зустрічей для всіх. Ось так і сталося.

У 2011 році організовано першу публічну розповідь про те, чому моя українська мова відрізняється від тієї, якою говорять в Україні, але й від тієї, яку плекають у діаспорі; що таке лінгвоцид (мововбивство) і як він сьогодні успішно реалізовується в нашій спільній хаті.

На кожній такій зустрічі, всупереч усім стереотипам, були присутні молоді і старші українці з Галичини і з Донбасу, з Саратова і з Нью-Йорка, досвідчені науковці, члени Товариства «Рідна Школа», студенти і батьки. Режисером, технічним радником і натхненником завжди був великий гуморист **Олег Сенів**. Приміщення для зустрічей надавала директор Інтернату **Марійка Фіцак**. Попри велику зайнятість, вона

була на кожній зустрічі і щоразу заохочувала наступні.

Так, протягом останніх 2.5 років відбулася низка доповідей, презентацій, конференцій та виставок: без попереднього погодження з начальством і затвердження графіку, без покарання невинних і нагородження непричетних, як то бувало колись давно.

Незабутнє враження залишила у присутніх наукова доповідь студента УВУ, Голови Саратовського молодіжного клубу «Ватра», координатора українського молодіжного руху в Росії, **Олександра Двоєконка**. Він розповідав про те, як разом з істориком **Ігорем Шульгою**, на власні кошти почали досліджувати українську етнографію Саратовського краю, що в Росії на Волзі. Другий рік поспіль організуються етнографічні експедиції місцями компактного

проживання українців, т.зв. Жовтого Клину, збирається унікальний етнографічний та науковий матеріал. **Адже дві третини населення Саратовської області до сьогодні мають українські прізвища, а села і містечка там носять українські назви: Стара Полтавка, Суми, Харківка, Київка, Нова Полтавка, Олександрів Гай, Самійлівка тощо.** Попри відірваність від матірньої землі та швидкі асиміляційні процеси, українці Жовтого Клину досі зберігають свою національну свідомість, співають українських пісень, дотримуються українських свят та звичаїв. При цьому без шкіл, бібліотек, без рідної Церкви.

Віктор Тупілко доповів про гарячого патріота, педагога і мовознавця, донеччанина **Олексю Тихого**. Це з нагоди 85-річчя з дня народження.

Продовження на 7 стор. ►

Ми, тут в Європі, ніяк не можемо дочекатися весни. Природа неначе глузує з отих всіх пропагандистів «глобального потепління». Проте в політиці час доводиться міряти трохи інакше, тому кажу – осінь 2013 року не за горами! А саме тоді виявиться, чи Україна стане асоційованим членом Євросоюзу і тим самим дасть по рукам Путіну, який все нахабніше лізе зі своїм «Митним Союзом», себто з новою формою володіння Україною. А вони, москалюги, вміють гарно співати, вже батько Хмель переконався...

ХГ

З перспективи березня 2013 року, на жаль, не маю для вас оптимізмонавіваючих інформацій. Українські судді, ті з них, яким доводиться позичати очей у Сірка, позбавили депутатського мандата Сергія Власенка, як розумієте, він від опозиції. Що це означає? Це означає, що з точки бачення Брюсселя, в Україні немає поступу в найважливіших питаннях, що торкаються євроін-

ХГ

При Канадському інституті українських студій (КІУС) Університету Альберти створено дослідно-освітній консорціум із вивчення Голодомору. Створення структури стало можливим завдяки щедрому дару на суму 1,062,000 доларів від Фонду ім. родини Темертей із Торонто.

Головним завданням консорціуму є дослідження, вивчення, опублікування та поширення правдивої інформації про Голодомор в Україні 1932–33 рр., з тим щоб українська трагедія була ширше визнана в канадському суспільстві і була представлена в шкільних програмах з історії та геноциду.

ХГ

В «РІДНІЙ ШКОЛІ» НАД ІЗАРОЮ

Продовження. Початок на 6 стор. ▼

Олекса Тихий у роки найбільшого тиску і переслідування українства писав про недолугість совєцької системи шкільництва і пропонував конкретні кроки для її реформи, уклав словник мовних покрутів, тобто слів невластивих для на-

шої мови, слів-перевертнів, які засмічують українську мову і позбавляють її власного обличчя. За такий патріотизм совєцька влада згноїла Олексу Тихого у в'язниці, безслідно знищила значну частину його наукових праць, затерла пам'ять про самого науковця.

До 120-річчя з дня народження Йосифа Сліпого відбулася інтернет-конференція, було вшановано День Злуки, була проведена виставка вишиванок Чорнобильської зони, що були зібрані і відтворені сучасними донеччанами; зовсім недавно – презентація вражаючого фільму

про Олексу Гірника (до 35-их роковин його самоспалення).

Темою моєї докторської дисертації було збереження національної самосвідомості українців у Німеччині та Польщі. Головним проблемним питанням дослідження було: що ж потрібне для того, щоби зберегти національну

самосвідомість? Я намагалася з'ясувати, що саме відіграє найважливішу роль: підтримка державних структур, фінансові дотації, організація шкіл, бібліотек і товариств? Усе це надзвичайно важливе! Але найважливіша – небайдужість.

Для «ХГ» Людмила Бублик

Камо грядеши, Україно?

ОСТАННІЙ ШАНС ЯНУКОВИЧА

теграції. Навпаки, є регрес. Рішення у справі Власенка продовжує отой цирк з використанням судів для боротьби влади з опозицією.

Нагадаю, що основні умови, які треба виконати, щоб осінню піти вперед з євроінтеграцією, це «щось зробити» зі справою Юлії Тимошенко (відправити на лікування до Німеччини), Юрія Луценка (амністія), і, додатково, показати, що влада не збирається і надалі використовувати судів для розправи з опонентами. З Власенком вийшло навпаки, тому й кажу, перспективу асоційованого членства Партія Регіонів хоронить саме тепер, он у ці березневі, сніжні дні...

З кого будемо знімати штани, якщо воно й справді так буде? Звісно, з Януковича. «За всіма діями чиновників, суддів, органів правопорядку стоїть одна людина – Віктор Янукович. Саме він від імені українського народу приймає незаконні рішення», отак стисло і чітко пояснив ситуацію Віталій Кличко.

Шанс ще є, проте, щораз менший. Правда, після справи з Власенком дехто каже, що уже зараз все втрачено, Янукович може й не їхати в листопаді на саміт Східного Партнерства, де прийматимуть рішення у справі України. Оскільки я віруюча людина, то поки залишаю ще іскру надії...

Знаєте що найстрашніше? Якщо збудеться цей чорний сценарій, Янукович вже не матиме іншого виходу, як тільки повністю сперти свою владу на міліцію та... Росію. Ну, з Росією він обережний, але от у себе вдома... Він, звісно, відчує, що вдруге президентом його не оберуть,

а відтак доведеться спертися на грубу силу, на повну фальсифікацію майбутніх виборів, тобто на примітивну гру, яка скотить нашу країну до білоруського рівня.

Рятуватиме нас тільки те, що не маємо багато нафти та газу. Саме помер венесуельський диктатор Хуго Чавес. Залишив країну обідрану, позбавлену власного виробництва, народ, який

уже не вміє нічого виробляти, а живе виключно за рахунок того, що добує з землі – нафти. Ну, це фактично як у Росії, чи Саудівській Аравії. Якщо «дурні гроші» закінчатся – буде плач й скрегіт. На щастя в нас такого режиму ніколи не буде. І це добре, оскільки «дурні гроші» відбирають розум.

Закликаю отже Януковича включити мізки! Є ще час одуматися, виправити злезаподіяне. Я дуже на це розраховую. Поки не втрачаймо надії.

Г. Кобилянський

С-на: Андрій Баштовий

СТВОРЕНО КОНСОРЦІУМ З ВИВЧЕННЯ ГОЛОДОМОРУ

В реалізації цього завдання будуть задіяні Центр досліджень історії України ім. Петра Яцика та Методичний центр української мови при КІУСі, а також педагоги, науковці та інституції на Заході і в Україні.

Як пояснили у Канадському інституті українських студій, консорціум має два головних напрямки: дослідницький та освітній. Дослідницький компонент буде займатися дослідженням Голодомору в співпраці з ученими, університетами, робочими групами, організаціями та бібліотеками на Заході і в Україні.

Планується опублікувати ряд наукових статей, переклади документів англійською мовою, довідник джерел щодо Голодомору і серію «питання-відповідь» для вчителів, учнів та широкої громадськості.

Дотаційна програма буде стимулювати дослідження маловідомих аспектів Голодомору та його порівняння з іншими геноцидами.

Наукова конференція з нагоди 80-річчя великої трагедії українського народу запланована на 27-28 листопада 2013 р. в Торонто.

Освітній компонент буде акцентуватися на підготовці та розповсюдженні авторитетних і доступних ресурсів про Голодомор для учнів, педагогів, шкіл, міністерств та інших установ, а також лобюванням питання включення тем, пов'язаних з Голодомором, в навчальні програми.

У КІУСі відзначають, що посібник з Голодомору для вчителів канадських шкіл з'явиться вже цієї весни. Його матеріали будуть розроблені

англійською, українською та французькою мовами у відповідності з віковими особливостями учнів і предметом шкільної програми. Освітня конференція для педагогів запланована в Торонто на 10-12 травня 2013 року.

Варто особливо відзначити, що в консорціум увійшли відомі на Заході і в Україні вчені з університету Торонто, Ратгерського, Стенфордського, Гарвардського університетів та Інституту історії України (Київ).

Джеймс Темертей, завдяки щедрому фінансовому внеску якого і стала можливою реалізація проекту, народився в Донецькій області, у родині, яка пережила Голодомор. Він знайшов своє фінансове життя.

Подано за «Історичною Правдою»

Прес-реліз

23 лютого 2013 року у німецькому місті Регенсбург відбувся урочистий вечір в Німецько-українському центрі (далі – НУЦ). Для зустрічі був обраний легендарний зал найстаршого регенсбурзького парк-готелю «Максіміліан», який здавна служить місцем для проведення важливих заходів у цьому історичному барвському місті.

Німецько-український центр у м. Регенсбург існує вже майже сім років і за цей час там було втілено в життя чимало гуманітарних проектів. Крім того, НУЦ постійно сприяє налагодженню зв'язків між Німеччиною та Україною. Почесні гості та представники деяких організацій, які зробили певні внески для розвитку дружніх, гуманітарних чи культурних зв'язків між країнами в мину-

УРОЧИСТИЙ ВЕЧІР В НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ЦЕНТРІ (DEUTSCH-UKRAINISCHES ZENTRUM E.V.) У М. РЕГЕНСБУРГ

лих роках, були нагороджені срібною, а також золотою «Зіркою Дружби народів» від НУЦ.

Крім того, президент Німецько-українського центру у м. Регенсбург, **Ріхард Пігер**,

який є дійсним членом і представником в Німеччині військово-козацького департаменту Української академії наук (ВКД УАН), урочисто нагородив Орденом «Золота Зір-

ка ВКД Української академії наук» деяких представників гуманітарних організацій. Цю найвищу нагороду ВКД УАН представники Західної Європи отримали вперше.

Найпочеснішими гостями цієї визначної події стали цього разу керівники Асоціації «Полум'я миру», Їхня Високість Герта Маргарет Габсбург-Лотрінген та Шандор Габсбург-Лотрінген, які прибули зі столиці Австрії для того, щоб урочисто вручити керівництву НУЦ символ організації «Полум'я миру» – особливий знак, який покладає на володаря відповідальність докласти всіх зусиль для ви-

конання покладених на нього благородних завдань.

З Австрії прибув також **Йорг Штайнер**, генеральний секретар організації «Оестеррайхіше Альберт Швайцер». З української сторони прибула з Мюнхену делегація дипломатів Генерального консульства України.

Нагороди благословив протоієрей Валентин Смоктунович з Української Православної Церкви Вселенського Патріархату Константинополя.

Музичним супроводом присутніх порадували співак Андрій Несмачний (м.Мюнхен) та фольклорний ансамбль «Українська перлина» на чолі з Маріанною Улинець (м. Інгольштадт).

ХГ

Народився Роман 25 березня 1950 р. в місті Болтон, Англія, в богобоязній сім'ї Теодора й Меланії Калитів. З молодю відвідував українську суботню школу, був членом Спілки Української Молоді, співав й танцював в місцевих молодіжних колективах. У молодому віці навчився грати на гітарі, під акомпанемент якої співав під час своїх кабаре-номерів по всіх континентах світу. Його вже в ранніх віках манили спектаклі розважального характеру, яким, пізніше, він присвятив життя.

Роман відвідував початкову школу свв. Петра і Павла, поки батьки не рішили послати його в 1961 р. на дальшу науку до Малої Семінарії в Римі, де я з ним пробув один рік, і де я мав можливість зблизька зазнайомитися з його буйною вдачею. У ньому вирував незалежний, степовий дух, що тяжко узгоджувався з семінарійною дисципліною, хоч побувши лише два роки за шкільними партами в Римі, він все-таки навчився дисципліни і, поруч з тим, – навчився говорити українською. Любив українську історію, а найбільше історію козацької доби, тому під час своїх гастролей на сцені завжди носив козацький стрій та козацькі атрибути: вишита сорочка, шаровари, широкий пояс, дорогий жупан, бараняча шапка і... шабля-сестриця при боці! В козацькому строї його й поклали після смерті в домовину.

Повернувши з семінарії до Англії, Покійний продовжив освіту в школі ім. Св. Куфберта в Болтоні. Саме тут почав практикувати метання молотом. Згодом грав один сезон в професійному футбольному клубі міста Болтон: «Болтон Уондерерз», коли вона знаходилася в третій лізі, але Роман зрозумів, що футбольна кар'єра – не для нього!

Йому, натомість, найбільше подобалася українська пісня, тому він стає членом репрезентативного чоловічого хору СУБ (Союзу Українців у Великобританії) – «Гомін», а диригент хору Ярослав Бабуняк, пізнавши співацькі здібності Романа, допомагав йому цінними порадами на рахунок співу, через що Роман часто співав сольові партії під час виступів хору на відомому на весь світ міжнародному фестивалі хорів та танців, що проходить щороку в Лангхолені, у Уельсі.

Співати в хорі було замало Романові, тому він, разом з Володимиром та Михайлом Дяками, Зеньком Пантелю, Володимиром Сокалем, братами Постолянами, створив кабаре-групу «Українське Козацьке Братство», яка упродовж кількох років виступала на високому професійному рівні перед нашою та чужинецькою публіками. Після розв'язання групи, Роман створив колектив «Українські Козаки», відтак –

ПОГАСЛА УКРАЇНСЬКА ЗІРКА НА НЕБОЗВОДІ АЛЬБІОНА

До смерті Романа КАЛИТИ, варієтного співака та антрепренера кабаре-гурту «Мазепинські Козаки»

В січні 2013 року, внаслідок серцевого нападу увірвалася нитка життя 63-річного РОМАНА КАЛИТИ, який за свого життя ознайомив народи світу з українськими піснями й танцями. Всім українцям післявоєнного покоління у Великобританії особа Покійного була відомою своїм мистецьким хистом: володів він мелодійним баритоном і, попри кремезну будову, умів також без труднощів виконувати на сцені глибокі присіди та повзунці.

«Чорноморські Козаки», стаючи ведучим співаком гурту і танцюристом. Також і цей ансамбль розійшовся в 1984 році, а в 1985 р. Покійний, переїхавши до міста Дербі, Середня Англія, сформував кабаре-гурт **«Мазепинські Козаки»**, що демонстрували найуспішніші у світі козацькі спектаклі типу кабаре. Їхній шоу, звичайно, тривав дві години: танці, співи... Після кожного виступу Роман «толкував» присутнім, що козаки були українцями, а не росіянами. Журналістам говорив: «якщо вам сподобався наш шоу, ми є «Мазепинськими Козаками», а якщо він зовсім не сподобався, то пишть, що ми москалі. Кликатимете нас українцями, а не москалями, між нами «шафа гратиме!»»

Під мистецьким та антрепренерським проводом Покійного, «Мазепинські Козаки» виступали на різних континентах: Північна Америка, Австралія, Європа, Нова Зеландія, Сингапур, Тайландія, острів Борнео, Дубаї, Скандинавія... І 1994 р., з добавкою чотирьох танцюристів з Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України ім. П. Вірського, «Мазепинські Козаки» були, і ще сьогодні залишаються, єдиним українським ансамблем танцю, що був номінований в Монте-Карло на головний приз циркового фестивалю «Золотий клоун» (на кшталт «Оскару» серед кінематографів).

Слід додати, що Роман із своїми «Мазепинськими Козаками» брав участь у різних телевізійних передачах розважального жанру, що можна переглядати в мережі Інтернет (YouTube: «Mazepa Cossacks»).

В останні роки він починав хворіти: кар'єра на сцені по всьому світі давалася йому вже взнаки – серце «не допрацьовувало», діабет, погіршення зору... Але ніщо таке, що могло б віщувати його передчасний відхід із цього світу! А тут, – потрясаюча вістка! Для мене це був справжній шок! Ще сьогодні тяжко мені змиритися з такою дійсністю!

Іду з тяжкою душею до Ноттінґама, щоб провести Романа у вічну безповоротну дорогу! На домовині, крім фотографії Покійного, лежали його козацька шапка й шабля! До св. Літургії співали місцеві дяки, а Панахиду відспівав православний хор Катедрі УАПЦ в Лондоні. Після Панахиди о. Богдан, як велить козацький звичай, передав Романову козацьку шаблю його синові – Олексі, щоб той пам'ятав про батька й гордо ніс його славу! Після похоронних відправ домовину Романа відвезли до Крематоріума. Дуже зворушливим моментом похоронних відправ був супровід наспіваних Романом пісень!

НЕХАЙ ЧУЖА ЗЕМЛЯ БУДЕ ТОБІ, РОМАНЕ, ЛЕГКОЮ! ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ!

Для «ХГ» о. Євген Небесняк

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потребі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на conto: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF 1 M 0 5
▲ (Зверніть увагу – банківський рахунок змінено!)